

آماري

ویژه نامه نظام های رتبه بندی

نشریه آماری
مدیریت برنامه،
بودجه و پایش
عملکرد

خرداد ماه
۱۴۰۵

دوره جدید - شماره ۹

وضعیت دانشگاه فردوسی مشهد در نظام ارزیابی و رتبه بندی بین المللی تایمز (بر مبنای عملکرد: ۲۰۲۴-۲۰۲۰؛ سال انتشار: ۲۰۲۶)

به استحضار می‌رساند نتایج جدیدترین دوره ارزیابی نظام رتبه‌بندی تایمز، مبتنی بر عملکرد دانشگاه‌ها در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ میلادی، منتشر شده است.

این ارزیابی منعکس کننده دستاوردهای دانشگاه در دوره زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ است. بدیهی است آثار و نتایج فعالیت‌های علمی و اجرایی دانشگاه در سال‌های ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۶، در گزارش‌های سال‌های آتی این نظام رتبه‌بندی منعکس خواهد شد.

نظام رتبه‌بندی تایمز یکی از مشهورترین نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی دانشگاه‌ها به شمار می‌رود که با ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی پیشرو، فهرست دانشگاه‌های برتر جهان را منتشر می‌کند. در جدیدترین نتایج این دوره، تعداد ۲۱۹۱ دانشگاه از ۱۱۵ کشور بر اساس ۵ شاخص اصلی شامل آموزش، محیط پژوهش، کیفیت پژوهش، صنعت و وجهه بین‌المللی و بر پایه ۱۸ شاخص کمی مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. اطلاعات مورد نیاز این نظام رتبه‌بندی از طریق نظرسنجی از صاحب‌نظران حوزه‌های موضوعی مختلف، داده‌های استخراج شده از پایگاه استنادی Scopus و نیز پرسشنامه‌هایی که به صورت خوداظهاری توسط دانشگاه‌ها تکمیل و ارائه می‌شود، گردآوری می‌گردد.

دانشگاه‌هایی که دانشجوی کارشناسی نمی‌پذیرند، یا در یک زمینه آموزشی خاص فعالیت می‌کنند و تعداد دستاوردهای علمی آن‌ها در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ کمتر از ۱۰۰۰ عدد بوده است، در ارزیابی این نظام لحاظ نشده‌اند.

این گزارش با هدف تبیین و ارائه آخرین نتایج ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها در نظام ارزیابی و رتبه‌بندی بین‌المللی تایمز تهیه و تدوین شده است. گزارش حاضر در شش بخش تنظیم گردیده و مبتنی بر داده‌های خوداظهاری دانشگاه‌ها در سال ۲۰۲۳ میلادی، اطلاعات مربوط به تولیدات علمی (مقالات) در بازه پنج‌ساله ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ و همچنین داده‌های استنادی در بازه زمانی شش‌ساله ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵ می‌باشد.

۱. شاخص های ارزیابی

شاخص های مورد ارزیابی در نظام رتبه بندی بین المللی تایمز (THE) در سال ۲۰۲۶ به شرح ذیل اعلام گردیده است:

• آموزش: محیط یادگیری^۱ (با وزن ۲۹/۵٪)

« شهرت آموزشی دانشگاه (با وزن ۱۵٪): نظرسنجی از شهرت آموزشی دانشگاه
 « نسبت دانشجو به اعضای هیأت علمی (با وزن ۴/۵٪): خوداظهاری
 « نسبت دانشجویان کارشناسی به دانشجویان دکتری (با وزن ۲٪): خوداظهاری
 « نسبت دانش آموختگان دکتری به اعضای هیأت علمی (با وزن ۵/۵٪): خوداظهاری
 « نسبت درآمد دانشگاه به اعضای هیأت علمی (با وزن ۲/۵٪): خوداظهاری

• محیط پژوهش^۲: (با وزن ۲۹٪)

« شهرت تحقیقاتی دانشگاه (با وزن ۱۸٪): نظرسنجی از شهرت تحقیقاتی دانشگاه
 « بهره‌وری تحقیقات (با وزن ۵/۵٪): فراخوانی سرانه انتشارات چاپ شده در مجلات علمی نمایه شده از پایگاه داده Scopus
 « سرانه درآمد تحقیقاتی دانشگاه (با وزن ۵/۵٪): خوداظهاری

• کیفیت پژوهش^۳: (با وزن ۳۰٪)

« تأثیر استناد (با وزن ۱۵٪): این شاخص نقش دانشگاه‌ها را در گسترش دانش و ایده‌های نو مورد ارزیابی قرار می‌دهد. برای بررسی این نفوذ پژوهشی، میانگین تعداد دفعاتی را که آثار منتشر شده یک دانشگاه از سوی پژوهشگران در سطح جهان مورد استناد قرار گرفته‌اند، محاسبه می‌شود. در این ارزیابی، مجلات علمی نمایه شده در پایگاه Scopus متعلق به Elsevier و نیز تمامی انتشارات نمایه شده در فاصله سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ ملاک قرار می‌گیرند. همچنین استنادهای انجام شده به این انتشارات در بازه شش‌ساله ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵ نیز گردآوری و محاسبه می‌شود.
 « قدرت پژوهش (با وزن ۵٪): نسبت استنادات به ازای هر مقاله تقسیم بر کل استنادات به ازای هر مقاله هم‌رشته، هم‌نوع و

هم‌سن در پایگاه استنادی Scopus
 « تعالی پژوهش (با وزن ۵٪): تعداد تولیدات علمی در ۱۰ درصد برتر برای تأثیر استنادهای رشته در سراسر جهان
 « تأثیر پژوهش (با وزن ۵٪): در این شاخص، تأثیر استناد دانشگاه از طریق میانگین تعداد استنادها به انتشارات آن دانشگاه در جهان محاسبه می‌شود. این اطلاعات از پایگاه داده Scopus جمع‌آوری شده و کلیه تولیدات پنج ساله ۲۰۲۰-۲۰۲۴ و استنادات دوره شش ساله ۲۰۲۰-۲۰۲۵ تمام دانشگاه‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرند.

• وجهه بین‌المللی^۴: (با وزن ۷/۵٪)

« نسبت دانشجویان بین‌المللی (با وزن ۲/۵٪): خوداظهاری
 « نسبت اعضای هیأت علمی بین‌المللی (با وزن ۲/۵٪): خوداظهاری
 « نسبت مقالات منتشر شده با همکاری سایر دانشگاه‌های بین‌المللی (با وزن ۲/۵٪)
 « تحویل در خارج از کشور (با وزن ۰٪) (این شاخص در محاسبه رتبه‌بندی مورد استفاده قرار نمی‌گیرد).

• صنعت^۵: (با وزن ۴٪)

« درآمد صنعتی (با وزن ۲٪): خوداظهاری
 « ثبت اختراع (با وزن ۲٪): کلیه اختراعات دوره پنج ساله ۲۰۲۰-۲۰۲۴

۲. برترین دانشگاه‌های جهان و ایران براساس جدیدترین نتایج منتشر شده

در این بخش، وضعیت دانشگاه‌های برتر جهان و ایران بر پایه جدیدترین نتایج منتشر شده در نظام رتبه‌بندی بین‌المللی تایمز (THE) در سال ۲۰۲۶ میلادی مورد بررسی قرار گرفته است. هدف از این تحلیل، ارزیابی جایگاه نسبی دانشگاه‌های کشور و به طور ویژه دانشگاه فردوسی مشهد در این نظام می‌باشد. بر اساس نتایج منتشر شده، جایگاه دانشگاه فردوسی مشهد در میان دانشگاه‌های برتر، نسبت به سال گذشته بدون تغییر باقی مانده؛ اما این دانشگاه در میان دانشگاه‌های برتر جامع کشور با یک پله نزول در رتبه پنجم قرار گرفته است (شکل ۱).

1. Teaching (The Learning Environment)
 2. Research environment
 3. Research quality
 4. International outlook
 5. Industry

شکل ۱: فهرست دانشگاه‌های برتر جهان و ایران

۳. تحلیل وضعیت دانشگاه‌های برتر ایران براساس جدیدترین نتایج منتشرشده

هدف این بخش، تبیین جایگاه دانشگاه فردوسی مشهد در نظام رتبه‌بندی بین‌المللی تایمز (THE) است. بر اساس جدیدترین نتایج این نظام رتبه‌بندی، رتبه دانشگاه فردوسی مشهد نسبت به سال گذشته تغییری نداشته و این دانشگاه همچنان در بازه ۸۰۱-۱۰۰۰ قرار دارد (شکل ۲).

شکل ۲: رتبه جهانی دانشگاه‌های برتر ایران

۴. تحلیل وضعیت دانشگاه‌های برتر جهان و ایران بر اساس امتیاز در شاخص‌های ارزیابی

به‌طور مجزا گزارش شده و در کنار آن امتیاز کل هر دانشگاه نیز درج گردیده است. این ساختار امکان مقایسه دقیق عملکرد دانشگاه‌ها را در هر یک از شاخص‌های ارزیابی فراهم می‌سازد. بر اساس داده‌های جدول (۱)، دانشگاه‌های آکسفورد، صنعتی ماساچوست و پرینستون با کسب امتیازهای بالاتر در اغلب شاخص‌های ارزیابی، در مقایسه با سایر دانشگاه‌های جهان از عملکردی برجسته‌تر برخوردار بوده‌اند.

در این بخش، نتایج تفصیلی ارزیابی دانشگاه‌های برتر جهان و ایران بر مبنای پنج شاخص اصلی نظام رتبه‌بندی تایمز (THE) ارائه می‌شود. در جدول (۱) و (۲)، امتیاز هر دانشگاه در شاخص‌های آموزش، محیط پژوهش، کیفیت پژوهش، صنعت و وجهه بین‌المللی

جدول ۱: نتایج تفصیلی دانشگاه‌های برتر جهان در شاخص‌های ارزیابی

رتبه	نام دانشگاه	نام کشور	امتیاز کل	امتیاز در شاخص‌های ارزیابی			
				آموزش	محیط پژوهش	کیفیت پژوهش	صنعت و وجهه بین‌المللی
۱	آکسفورد	انگلستان	۹۸٫۲	۹۷٫۲	۱۰۰	۹۷٫۷	۹۶٫۴
۲	صنعتی ماساچوست	ایالات متحده آمریکا	۹۷٫۷	۹۹٫۲	۹۵٫۳	۹۹٫۶	۹۱٫۹
۳	پرینستون	ایالات متحده آمریکا	۹۷٫۲	۹۸٫۲	۹۷٫۳	۹۹٫۰	۸۵٫۴
۴	کمبریج	انگلستان	۹۷٫۲	۹۶٫۲	۹۹٫۹	۹۷٫۱	۸۷٫۶
۵	هاروارد	ایالات متحده آمریکا	۹۷٫۱	۹۵٫۹	۱۰۰	۹۸٫۹	۸۶٫۷
۶	استنفورد	ایالات متحده آمریکا	۹۷٫۱	۹۷٫۵	۹۷٫۴	۹۹٫۵	۸۳٫۹
۷	فناوری کالیفرنیا	ایالات متحده آمریکا	۹۶٫۳	۹۶٫۴	۹۷٫۴	۹۶٫۸	۸۷٫۹
۸	امپریال کالج لندن	انگلستان	۹۴٫۷	۹۰٫۶	۹۴٫۹	۹۸٫۰	۹۱٫۹
۹	کالیفرنیا برکلی	ایالات متحده آمریکا	۹۴٫۴	۸۷٫۳	۹۹٫۰	۹۸٫۹	۹۹٫۵
۱۰	ییل	ایالات متحده آمریکا	۹۴٫۱	۹۴٫۶	۹۴٫۵	۹۷٫۲	۸۷٫۶

* کلیه امتیازها از ۱۰۰ می‌باشد.
* دانشگاه‌هایی که دارای رتبه و امتیاز کل یکسان هستند، به ترتیب فهرست درج شده در سایت ثبت گردیده است.

در ادامه بر اساس داده‌های جدول (۲)، دانشگاه‌های صنعتی امیرکبیر و صنعتی شریف با کسب امتیازهای بالاتر در اکثریت شاخص‌ها در میان دانشگاه‌های ایران عملکرد برجسته‌تری داشته‌اند. همچنین دانشگاه فردوسی مشهد با کسب امتیاز کل در بازه (۳۸٫۹-۳۵٫۵) رتبه یازدهم دانشگاه‌های کشور را کسب کرده است.

جدول ۲: نتایج تفصیلی دانشگاه‌های برتر ایران در شاخص‌های ارزیابی

رتبه	نام دانشگاه	امتیاز کل	امتیاز در شاخص‌های ارزیابی			
			آموزش	محیط پژوهش	کیفیت پژوهش	صنعت و وجهه بین‌المللی
۱	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۴۹٫۹-۵۱٫۵	۳۷٫۱	۳۳٫۰	۷۵٫۳	۹۱٫۹
۲	دانشگاه صنعتی شریف		۳۵٫۲	۳۸٫۰	۷۸٫۰	۹۶٫۷
۳	دانشگاه علم و صنعت ایران	۴۶٫۲-۴۹٫۸	۳۲٫۰	۳۳٫۹	۷۹٫۵	۸۸٫۶
۴	دانشگاه تهران		۳۸٫۳	۳۱٫۱	۷۰٫۱	۶۵٫۰
۵	دانشگاه صنعتی شیراز	۴۳٫۶-۴۶٫۱	۳۴٫۲	۲۲٫۴	۷۷٫۶	۴۵٫۶
۶	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۳۹٫۰-۴۳٫۵	۲۲٫۱	۲۱٫۹	۸۶٫۱	۳۶٫۳
۷	دانشگاه گلستان		۲۲٫۱	۱۵٫۶	۸۳٫۱	۲۳٫۳
۸	دانشگاه صنعتی اصفهان	۳۹٫۰-۴۳٫۵	۳۴٫۱	۲۷٫۶	۵۹٫۷	۸۴٫۴
۹	دانشگاه تربیت مدرس		۳۶٫۵	۲۵٫۵	۶۷٫۱	۵۴٫۳
۱۰	دانشگاه تبریز	۳۵٫۵-۳۸٫۹	۲۸٫۶	۲۱٫۴	۷۲٫۸	۴۵٫۵
۱۱	دانشگاه فردوسی مشهد		۳۰٫۴	۲۸٫۰	۵۰٫۷	۴۹٫۵

* کلیه امتیازها از ۱۰۰ می‌باشد.

* دانشگاه‌هایی که دارای رتبه و امتیاز کل یکسان هستند، به ترتیب فهرست درج شده در سایت ثبت گردیده است.

جدول ۳: جایگاه دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه‌های برتر ایران در شاخص‌های ارزیابی

عنوان شاخص	دانشگاه برتر	جایگاه دانشگاه فردوسی مشهد
آموزش	دانشگاه تهران	۱۲
محیط پژوهش	دانشگاه صنعتی شریف	۵
کیفیت پژوهش	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۲۶
صنعت	دانشگاه صنعتی شریف	۹
وجهه بین‌المللی	دانشگاه گلستان	۲۷

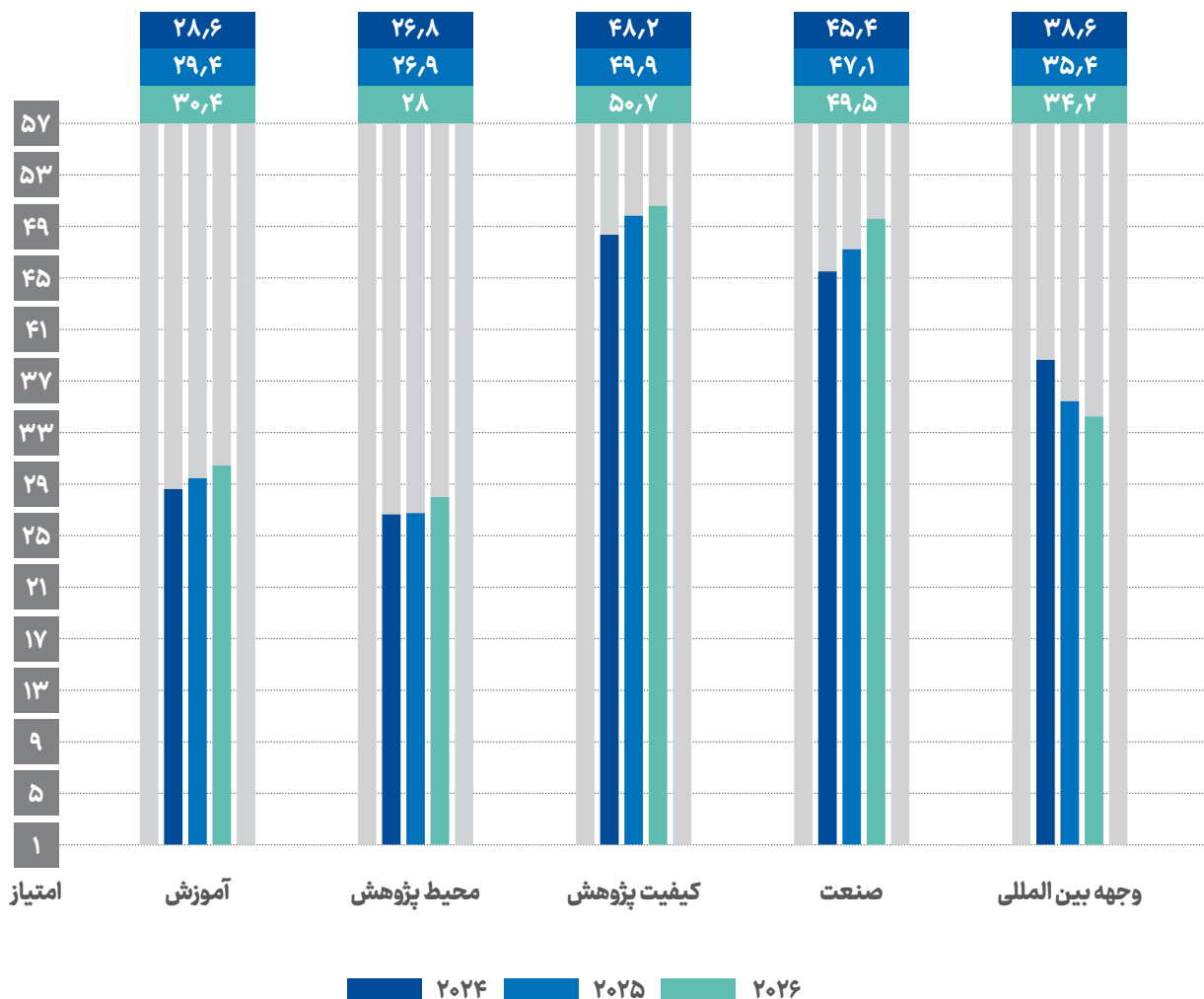
در ادامه، همان‌گونه که در جدول (۳) نشان داده شده است، عملکرد دانشگاه فردوسی مشهد در شاخص‌های اصلی نظام رتبه‌بندی تایمز (THE) در مقایسه با دانشگاه‌های برتر کشور در هر شاخص ارائه شده است. این جدول تصویری کلی از جایگاه دانشگاه در شاخص‌های آموزش، محیط پژوهش، کیفیت پژوهش، صنعت و وجهه بین‌المللی ترسیم می‌کند.

۵. تحلیل وضعیت دانشگاه فردوسی مشهد در سه سال اخیر

و ملی نسبت به سال قبل تغییری نداشته است هر چند در بین دانشگاه‌های جامع، یک پله نزول داشته است. (جدول ۴). این امر نشان می‌دهد که هرچند پیشرفت‌هایی حاصل شده، اما این بهبود به اندازه‌ای نبوده است که دانشگاه را در رقابت با سایر دانشگاه‌ها به جایگاه بالاتری برساند.

با نگاهی به نتایج تفصیلی دانشگاه فردوسی مشهد در شاخص‌های ارزیابی، مشخص می‌شود که امتیاز دانشگاه فردوسی مشهد در تمامی شاخص‌ها به جز شاخص «وجهه بین‌المللی» بهبود یافته است (نمودار ۱): با این حال، رتبه دانشگاه در سطح جهانی

نمودار ۱: نتایج تفصیلی دانشگاه فردوسی مشهد در شاخص‌های ارزیابی در سه سال اخیر

جدول ۴: جایگاه دانشگاه فردوسی مشهد براساس رتبه جهانی و ملی در سه سال اخیر

رتبه در بین دانشگاه های جامع کشور	رتبه ملی	رتبه جهانی	سال
۵	۱۱	۸۰۱-۱۰۰۰	۲۰۲۶
۴	۱۱	۸۰۱-۱۰۰۰	۲۰۲۵
۴	۱۰	۸۰۱-۱۰۰۰	۲۰۲۴

۶. جمع بندی

تخصصی، با بهره گیری از روش الگوبرداری (Benchmarking) و مطالعه دقیق تجربیات موفق دانشگاه های پیشرو جهان در ارتقای رتبه، بسته های جامع از تدابیر عملیاتی را در قالب دو دسته راهکارهای «کوتاه مدت» و «بلندمدت» به تصویب رسانده است. هدف غایی این نقشه راه که بر اساس مدل های موفق بین المللی بومی سازی شده، ایجاد جهش در جایگاه بین المللی دانشگاه با تمرکز ویژه بر شاخص های اختصاصی نظام های رتبه بندی می باشد.

یکی از محوری ترین اقدامات در دست اجرا که به عنوان گام نخست این تحول ابلاغ گردیده است، **برنامه اجرایی بازطراحی و ارتقای محتوای سه زبانه وب سایت دانشگاه و دانشکده ها** می باشد؛ وب سایت ها به عنوان ویتترین رسمی فعالیت های دانشگاه، نقشی بنیادین در توسعه همکاری های بین المللی، جذب دانشجویان مستعد خارجی و به ویژه ارتقای «شهرت علمی» دانشگاه در میان جوامع آکادمیک جهان ایفا می کنند.

علاوه بر موارد پیش گفته، **تدوین سازوکارهای حمایتی و سیاست های تشویقی نوآورانه به منظور جلب مشارکت فعال دانشکده ها در دیپلماسی علمی**، به عنوان مکمل برنامه های فوق در دستور کار قرار گرفته است. بر مبنای این مصوبات، حمایت های مالی ویژه ای با اولویت راهبردی، به منظور استفاده از ظرفیت استادان برجسته بین المللی و نخبگان ایرانی مقیم خارج از کشور، از طریق «برنامه های تدریس در طول نیم سال تحصیلی» یا **ایفای نقش به عنوان «استاد راهنما یا مشاور دوم»**، تدوین شده است. این رویکرد، ضمن تسهیل نفوذ دانش روز و فناوری های نوظهور به بدنه علمی دانشگاه، شاخص کلیدی وجهه بین المللی را به نحوی ملموس و معنادار ارتقاء خواهد بخشید.

پیش بینی می شود با استمرار در اجرای دقیق این تدابیر، دانشگاه فردوسی مشهد بتواند ضمن ارتقاء از جایگاه فعلی، اعتبار علمی و برند دانشگاهی خود را در نقشه جهانی علم، به شکلی هدفمند بازسازی و تثبیت نماید.

در جدیدترین نتایج ارزیابی نظام رتبه بندی تایمز، تعداد ۲۱۹۱ دانشگاه از ۱۱۵ کشور بر اساس پنج شاخص اصلی آموزش، محیط پژوهش، کیفیت پژوهش، صنعت و وجهه بین المللی و با استفاده از ۱۸ شاخص کمی ارزیابی شده اند. داده های مورد نیاز این نظام از طریق اطلاعات استخراج شده از پایگاه داده Scopus، پرسشنامه های خوداظهاری دانشگاه ها و نظرسنجی متخصصان حوزه های مختلف گردآوری می شود.

بر اساس آخرین نتایج منتشر شده، دانشگاه آکسفورد در رتبه نخست جهانی و پس از آن دانشگاه صنعتی ماساچوست و پرینستون قرار دارند. در میان دانشگاه های ایران نیز، دانشگاه های صنعتی امیرکبیر، صنعتی شریف رتبه های برتر را کسب کرده اند. در این میان دانشگاه فردوسی مشهد همچون سال گذشته در بازه رتبه ۸۰۱-۱۰۰۰ جهانی و رتبه یازدهم دانشگاه های کشور قرار گرفته است.

بررسی امتیازات شاخص ها نشان می دهد که بر اساس گزارش سال ۲۰۲۶، دانشگاه فردوسی مشهد امتیاز کل ۳۸/۹ - ۳۵/۵ را کسب کرده است. جایگاه این دانشگاه در میان دانشگاه های کشور در شاخص های آموزش (رتبه ۱۲)، محیط پژوهش (رتبه ۵)، کیفیت پژوهش (رتبه ۲۶)، صنعت (رتبه ۹) و وجهه بین المللی (رتبه ۲۷) تعیین شده است. بررسی روند سه ساله عملکرد دانشگاه بیانگر بهبود تدریجی در اغلب شاخص هاست؛ با این حال امتیاز مربوط به وجهه بین المللی کاهش یافته است. علیرغم رشد نسبی در شاخص ها، رتبه جهانی و ملی دانشگاه طی سه سال اخیر ثابت مانده و نشان می دهد که میزان ارتقا نسبت به سایر دانشگاه ها کافی نبوده است.

در مجموع، تحلیل جدیدترین نتایج نظام رتبه بندی تایمز نشان می دهد که دانشگاه فردوسی مشهد با وجود تثبیت جایگاه خود در میان دانشگاه های برتر کشور، برای ارتقای رتبه جهانی و تقویت رقابت پذیری بین المللی نیازمند اتخاذ رویکردهای هدفمند و برنامه ریزی های راهبردی مبتنی بر شاخص های این نظام است. در همین راستا، کارگروه پایش نظام های رتبه بندی طی سلسله نشست های

شناسنامه گزارش

عنوان

وضعیت دانشگاه فردوسی مشهد
در نظام ارزیابی و رتبه‌بندی بین‌المللی تایمز
(بر مبنای عملکرد: ۲۰۲۴-۲۰۲۰؛ سال انتشار: ۲۰۲۶)

تهیه و تدوین

مدیریت برنامه، بودجه و پایش عملکرد
گروه تحلیل داده و پایش عملکرد

کارشناسان

سمانه احسانی، الهه صابری

ماخذ

<https://www.timeshighereducation.com>